

INTERVIEW

***DRAŽEN VRDOLJAK, PIONIR COUNTRYJA
I VETERAN ROCK KRITIKE***

POLA JUGOSLAVENSKE ROCK PRODUKCIJE JE APSOLUTNI DREK

18. STRANICA SL BROJ 891 – 14. 5. 85.

*festivali su postali
specijalizirani sajmovi
sa svim popratnim
manifestacijama –
tulumima, giricama – ali
njihov faktički utjecaj
na profiliranje
estradnog života odavno
je prestao.*

– Čini mi se da u posljednjih desetak godina nijedna omladinska novina ne mora tražiti povoda za razgovor s tobom. Učvrstio si se na glazbenom tronu kao jedna vrst sociologa rock kulture, a nerijetko obraduješ i druge muzičke izraze. Čime se zapravo bavi Dražen Vrdoljak?

– Nipošto nisam sociolog rock kulture, jer moji se afiniteti mnogo više kreću u sferi praktičnog, nego teorijskog bavljenja pop glazbom. Budući da sam se među prvima kod nas pokušao ozbiljnije baviti pisanjem o pop glazbi, prije petnaestak godina, bilo je nužno da – u granicama svojih sposobnosti – problematiziram neke njezine aspekte, naročito one primijenjene na situaciju u nas, ali nikad nisam imao ambicija da smisao svog rada potražim u pristupu koji ti sugeriraš. Naprosto, moj je tempe-

rament drukčiji, a osim toga, ne posjedujem formalne kvalifikacije, odnosno akademski trening da bih ga, u kombinaciji s iskustvom u miljeu šou biznisa, mogao razviti u specijalnost koja se zove »sociologijom rocka«.

Čime se zapravo bavim? Muzički sam urednik Radio Zagreba, profesionalac već pet godina. Osim toga, vanjski sam suradnik Centra za kulturnu djelatnost u Zagrebu, konkretnije, surađujem na profiliranju glazbenih programa u GSC »Kulušić«. Ta dva posla donose mi prilode otkako sam se prestao intenzivno baviti pisanjem od kojega sam, praktički, živio desetak godina. Također, mogu reći da sam diskofil i da dosta vremena provodim slušajući glazbu, dijelom da budem informiran, a dijelom da zadovoljim svoje muzičke afinitete koji su vrlo široki.

PLAVA MORA ZABORAVA

– Nedavno sam nam novoj ploči »Par-nog valjka« (»Uhvati ritam«) među izvođačima pročitao i tvoje ime. Piše da si pjevao. Zatim, pamtim tvoj nastup na živom albumu »Filma« u Kulušiću. Pričalo se da ćeš sličnu rolu odigrati i na albumu »Plave trave zaborava«. Stiće se dojam da uživaš u poslu kojeg radiš?

– U poslu koji radim uživam djelomično, naime onoliko koliko u njemu uspijevam pronaći zabavnih strana – a uvijek sam se trudio da ih pronađem što više. Istupi koje si spomenuo isključivo su posljedice takvog nazora na stvar i ne treba im pridavati nikakav drugi značaj.

Primjer »Plave trave zaborava« – grupe kojom sam se ozbiljno bavio 18 mjeseci,

najtipičniji je slučaj ovoga u čemu govorim. Badio sam se njome zato što je country jedna od mojih strasti, ali još više zato što sam u radu s tom grupom uspijevao zadržati ravnopravan odnos između frustracija i zadovoljstva. Kad se taj odnos, iz raznih razloga, poremetio, tj. kad je »Plava trava zaborava« za mene sve više prestajala biti zadovoljstvo i počela se pretvarati u noćnu moru, preko noći sam otišao iz nje.

Uopće, moj je temperament takav da se radije povučem, nego da pod svaku cijenu istrajem u poslu koji mi postaje mučan. To je, primjerice, jedan od najosnovnijih razloga što sam se povukao iz aktivne novinske kritike. Budući da sam po prirodi temeljit, da ne volim improvizacije (osim u jazzu) i površnosti, mnogo sam puta imao priliku uvjeriti se da radim u nekompatibilnoj

***kad pogledaš
jednogodišnju
jugoslavensku rock
produkciju, vidjet ćeš
da je barem 50 posto
te mase apsolutni drek
i u estetskom i što je
najparadoksalnije – u
komercijalnom smislu.***

sredini. Ali, nemam ni volje, ni energije, ni ambicija da je uređujem prema vlastitim principima. Radije pokušavam pronaći prostor, pa makar on bio u sjeni, s kojega mogu djelovati kreativno, a da moji osnovni principi i nazori u glazbi ne budu ugroženi. Do sada sam u tome, vjerujem, uspijevao.

STROJ JE MOJ MEDIJ

– Započeo si novinarstvom. Nalazimo te u impressumu nekadašnjeg »Studentskog lista«. Kako je to tada izgledalo?

– Točno, započeo sam s novinarstvom, 1970. u »Omladinskom tjedniku«. Novinarstvo je bilo moj osnovni trening, pisači stroj ostao je moj medij bez obzira je li riječ o novinarskom tekstu, privatnom pismu ili radijskoj najavi. S obzirom da sam se vrlo brzo profesionalizirao, surađivao sam s mnogim novinama i bio sam u uredništvima nekih od njih. U »Studentskom listu« vrlo kratko, možda tek nekoliko brojeva, pa ne mogu točno reći kako je tada izgledao. Imao sam mnogo više iskustva s »Tjednikom«, »Telegramom«, kasnije »Tinom« i s listovima u kojima sam uspostavio permanentnu vanjsku suradnju, poput »Vjesnika« i »Starta« u toku sedamdesetih godina. Općenito govoreći, imam dojam da sam u to doba, iako još vrlo mlad, uspio postići da budem ozbiljno shvaćen u profesiji kojom se bavim. Pritom moraš imati u vidu da pisanje o pop glazbi kod nas tada nije imalo nikakvu tradiciju, ipak sam postigao da se o njoj kontinuirano piše u »Vjesnikovoj« rubrici kulture i to bez ikakvih ograda. Toj vrsti »otvaranja«, prije dvanaest, trinaest godina, zacijelo je doprinijela i slobodoumnost urednika poput Dražena Vukov-Colića i Dalibora Foretića, te novinara poput Igora Mandića i Veselka Tenžere koji su osjetili da specijalizirani tretman određenih područja masovne kulture može postati sastavni dio svakodnevnog uređivanja kulturne rubrike jednog uglednog dnevnika.

– U Jugoslaviji trenutno egzistira vrlo malo publikacija koje se bave glazbom, u užem smislu – rock glazbom. »Džuboka« je izgubio ono ime kojeg je godinama stjecao, pojavio se »Mok«, mjesечно izlazi »Rock«, a omladinske novine stidljivo otvaraju prostor muzičarima. S druge strane, tu su televizija i radio. Kakav je, po tebi, sada tretman omladinske muzičke inventivnosti? Zašto nedostaje tiskovina poput Dick Hebdigeove »Potkulture...«?

– Na ovo posljednje pitanje morali bi odgovoriti ljudi koji su, pišući o pop-glazbi i masovnoj kulturi, izgleda pokazivali mnogo više pretenzija i sociologijskih ambicija, nego izdržljivosti i strasti. Koliko je meni iz iskustva poznato, nezainteresiranost izdavača zasigurno nije bila prepreka.

»Omladinska muzička inventivnost«, kao što naša praksa na žalost pokazuje, problematična je sintagma. Tko ne vjeruje, neka se izloži dvojbenom užitku preslušavanja oko 200 kaseti s demo-snimkama mladih grupa koje su se prijavila za ovogodišnji YURM, pa će se vrlo brzo moći osvjedočiti kolika je zaista razina te »inventivnosti«.

Ne bih rekao da omladinske novine stidljivo otvaraju prostor muzičarima; taj prostor odavno je osvojen, ne samo u omladinskoj, nego i u dnevnoj i revijalnoj štampi.

Ne bih rekao da omladinske novine stidljivo otvaraju prostor muzičarima; taj prostor odavno je osvojen, ne samo u omladinskoj, nego i u dnevnoj i revijalnoj štampi. Upravo iz omladinske štampe regrutirao se najveći broj pojedinaca koji svojim pisanjem, na dobar ili loš način, pridonose jugoslavenskoj rock kritici.

Televizija i radio također se, već odavno, ne odnose baš stidljivo prema pop glazbi. Dapače, ponekad te bude stid zbog pomankanja njihove stidljivosti, naime kad vidiš i čuješ tko sve ne profitira od pretjerane brige masovnih medija za domašaje rock scene.

Prostor je, dakle, definitivno osvojen, ali pitanje je kako se on koristi. Kad bi, kojim slučajem, autoritet kritičke prosudbe bio u nešto povoljnijem odnosu prema puko reklamerskoj ulozi štampe, radija i televizije, mogli bismo biti znatno zadovoljniji.

ZAŠTO IZUMIRU DINOSAURI

— Nedavno je završio jubilarni Opatijski festival. »Opatija« može biti povod za razgovor o hepomirljivim suprotnostima zabavne i rock glazbe. Može biti povod za donošenje novih ljestvica vrijednosti u jugoslavenskoj pop i rock glazbi. Mimo tulumu, susretanja, girica — nije li skaredno smještati rockere u Kristalnu dvoranu?

— Vjerojatno jest nakaradno, ali ako sami pristaju da sviraju pod kristalnim lusterima, tko im je kriv? Ne vjerujem da je itko od onih rokera koji su ove godine nastupili u Opatiji naročito uživao u dvorani hotela »Imperijal«, no razloge njihova dolaska u Opatiju — ili, u krajnjoj liniji, na bilo koju sličnu manifestaciju — koliko je meni poznato, valja potražiti izvan samog nastupa na pozornici. On je samo izgovor za svu silu drugih aktivnosti grupe, npr. za promociju nove ploče, za kontakte s novinarima i uopće s ljudima iz estradnog miljea koji

se okupljaju u tim rezervatima. Upravo zato diskografske kuće nerijetko inzistiraju da grupe prisustvuju festivalima, a kad je posao u pitanju, one »nepromirjive suprotnosti« o kojima ti govoriš očigledno gube smisao. O njima se moglo govoriti u ono idilično doba kad su rokeri imali iluziju da predstavljaju radikalno novi front, suprotstavljen konvencijama zabavne muzike. Naoko nepremostive razlike kad nas su vrlo brzo premošćene.

— Tenžera je svojedobno (1978.) govorio o »tiraniji festivalske kulture«. Čini nam se da se ta tiranija sve manje osjeća...

— Naravno da se sve manje osjeća. U stvari, ne bi se više uopće osjećala da diskografija u instituciji festivala nema vlastite, velike interese. Festivali su postali specijalizirani sajmovi sa svim popratnim manifestacijama — tulum, girice — ali njihov faktički utjecaj na profiliranje estradnog života odavno je prestao.

Šou biznis je vrlo dinamična profesija, podložna promjenama; doba tiranije festivala ustupilo je mjesto drugim vrstama muzičkih tiranija, a kao kod svake tiranije — žrtava ovakvog rasporeda stvari nikad ne manjka.

— A tiranija menadžerstva i posredništva...

— Uvijek sam bio donekle suzdržan prema frontalnim napadima na menadžerski, posrednički posao u pop glazbi. Iako sam se nagledao manjih ili većih podvala, čudnovatih improvizacija, bezobrazluka, neko-rektnosti, uopće — folklor bez kojega je ta djelatnost, čini se, nezamisliva, i nadalje ostajem uvjeren da su agresivniji i poduzetniji pojedinci-posrednici nezaobilazna karika u lancu uspjeha karijere nekog izvođača. Muzičar, naročito ako je posvećen svojoj glazbi, vrlo često nema vremena da se bavi praktičnim aspektima svoga rada. Osim toga, većina muzičara apsolutno je nesposobna da organizira svoj profesionalni život. U prirodi je muzičara da se ponašaju kao krdo kojemu dobar pastir može biti dragocjen.

Po mome mišljenju, dobar menadžer trebao bi biti lucidan i inventivan u projektiranju karijere svoga štićenika; trebao bi biti korektan u poslovnom smislu ili bi barem trebao biti dovoljno inteligentan da tu korektnost uvjerljivo fingira; trebao bi, napokon, biti dovoljno postojan, strastven i odlučan da svoje inicijative sprovede u djelo.

APSOLUTNI DREK

— Nedavno smo u ovom istom listu razgovarali s Mirkom Bošnjakom, direktorom »Jugotona«. Nije nam uspio odgovoriti na pitanje kolika su primanja rock sastava, ili recimo, protagonista estrade. Tko danas, u već toliko razvikanoj krizi diskografske industrije, može od glazbe živjeti? Koje su danas rentabilne tiraže ploča?

— Koje su danas rentabilne tiraže ploča? To treba pitati ljude iz diskografskih kuća. Ili, možda, Gorana Bregovića, Rajka Dujmića ili Đorđa Novkovića. Svatko, vjerovatno, ima svoju istinu. Ali, ako možda pomišljaš na mogućnost komercijalne eksploatacije diskografskog izdanja kao na element koji hendikepira afirmaciju alternativnih vrijednosti, on u postojećoj diskografskoj krizi svakako dolazi do izražaja. Svojedobno sam, recimo, pomišljao da Šiniši Škarici sugeriram kako bi bilo dobro kad bi se u okviru »Jugotona« ispitala mogućnost pokretanja alternativne edicije koja bi, na primjer, diskografski podržala manifestacije poput YURM-a, objavljivala kompilacijske albume mladih sastava ili ploče talentiranih početnika. Bilo je to u vrijeme kad »Jugoton« nije bio frustriran prodajom svojih proizvoda. Sad mi nije ni na kraj pameti da nešto slično predložim, sad, u doba »Plavog orkestra«.

Ova medalja ima i svoju drugu stranu. Kad pogledaš jednogodišnju rock produkciju jugoslavenskih diskografskih kuća, ali doslovno sve naslove koji su objavljeni, vidjet ćeš da je barem 50 posto te mase apsolutni drek i u estetskom i što je najparadoksalnije — u komercijalnom smislu. Kad bi se barem polovica sredstava, uložena u tu nedonoščad, uložila u razumne projekte, čak ni najneobjektivniji zagovaratelji alternativnih vrijednosti jugoslavenskog rocka ne bi više imali argumenata da prosvjeduju.

ratelji alternativnih vrijednosti jugoslaven-
skog rocka ne bi više imali argumenata da
prosvjedaju.

Ovo nas pitanje, međutim, odvođi do slije-
dećeg, naime do pitanja ekipiranosti do-
maćih diskografskih kuća stručnjacima, do
pitanja njihova funkcioniranja uopće, a to
je sasvim druga, nova tema.

BAND AID

— Naša verzija »Band Aida« snimljena
je, eto uz podosta pompe. Uz taj, još su
neki pokazatelji, nazovimo to »kolektiv-
ne svijesti jugoslavenskih rockera«...

— Možda sam još pomalo pod dojmom
posla oko organizacije akcije »...Bolje vas
našli« u kojoj sam neposredno sudjelovao,
ali mislim da se posljednjih mjeseci po-
novno razbudila neka vrst kolektivne svijes-
ti jugoslavenskih rokera. Nemam toliko na
umu »...Bolje vas našli«, praksu koja će
najesen vjerojatno obuhvatiti i Ljubljanu i
Sarajevo, a još manje jugoslavensku ver-
ziju »Band Aida«, što su tek najvidljivije
manifestacije tog duha. Pomišljam, prven-
stveno, na razgovor što sam ga nedavno
vodio s Dr. Karajlićem iz »Pušenja« koji je
nametnuo zanimljivu temu: kad bi rock mu-
zičari organizirano krenuli u intenzivniju
koncertnu aktivnost po mjestima koja se
inače ne smatraju isplativim tržištima za
rock, ta bi glazba osvojila malo novog pro-
stora u narodnjačkoj imperiji.

Vrlo izražen trend »folklorizacije« rocka, o
kojemu inače mislim sve najgore, očigled-
no je djelovao na jedan dio sudionika do-
maće rock scene... možda na taj način da
pokušaju zbiti redove? Svi impulsi takve
vrste s pozitivnim rezultatima obično su bili
rezultat neposrednih iskustava iz prakse i
sad smo, evo, pred jednim od njih.

— Rock scena u nas bogatija je za po-
dosta mladih sarajevskih bendova. Ima
li tom fenomenu nekakvog objašnjenja?

— Pa dobro, kad sam već spomenuo »Zabranjeno pušenje«. . . Mislim da glavni problem te grupe nije u eksploziji skandala koji se oko nje nedavno podigao, nego u tome hoće li njezini članovi ubuduće uspjeti da uzde svoje karijere zadrže u vlastitim rukama, s obzirom na veliku ekspoziranost, na svoj agresivan nastup u kojemu, u principu, ne vidim ništa loše. Koncertom u velikoj dvorani Doma sportova u Zagrebu »Pušenje« je, u najmanju ruku, precijenilo svoje mogućnosti, jer to još nije odgovarajući kontekst za scenski nastup grupe. Talent i razboritost izvođača, makar onih koji su postigli zapažene karijere, obično idu ruku po ruku (čast iznimkama), a to je problem o kojem će morati porazmisliti, ne samo »Zabranjeno pušenje«, nego svi izvođači čija afirmacija dolazi kao posljedica stanovite euforije, pa tako i sarajevski sastavi.

BREGOVIĆ ME RAZOČARAO

— Kako gledaš na novokomponiranu avet? Sudeći po tiražama, po brenizmu (ukoliko se Brena još uopće može tumačiti i podvoditi pod novokomponirani aršin), naše je tlo za narodnjake plodnije od crnice.

— Rekao sam ti već što mislim o »folklorizaciji« jugorocka. Nedavno sam u emisiji »S domaće pop scene«, pitao Gorana Bregovića ne smatra li, poput mene, da između rocka i novokomponirane narodne muzike postoji razlika u klasi — da ne spominjemo more drugih razlika. »Naravno da postoji« — rekao je tada — »u korist narodnjaka«. Rekao sam mu da pokuša to objasniti, iako sam bio svjestan da govori na knjižima uspjeha »Lipa. . .«, odnosno da vrlo otvoreno brani svoj novonastali status. Razočarao me, međutim, njegov argument, tim više što je on uvijek vrlo promišljeno znao tumačiti svoje stavove i interese. Izjavio je, naime, kao prvo, da su narodnjaci neusporedivo vještiji svirači (instrumentalisti) od većine rokera. Tom izjavom ne samo da je (svjesno?) promašio temu, nego je izravno protuslovio samome sebi, jer je svojedobno, sasvim ispravno, tumačio da se sudbina pjesme ne rješava za instrumentom.

Bilo kako bilo, najnoviji uspjesi folk-rocka zaista su potvrdili da je naše tlo za narodnjake plodnije od crnice, samo treba znati da crnica rađa plodovima i bez osobitog napora ratara. Bez namjere da budem patetičan, moram reći da me više impresioniraju strpljivo uzgojeni plodovi škrte crljenice. . .

NE VIDIM OBLAKE

— Zagrebačka rock scena čini nam se uspavanom. Ili je u pitanju već poslovično zatišje pred buru?

— Zagrebačka rock scena jest uspavana! Do tog zaključka definitivno sam došao nakon iskustva s četverodnevnom gostovanjem 15 zagrebačkih sastava u Beogradu, u okviru akcije ». . .Bolje vas našli«, naročito u usporedbi s donekle sličnim »Pozdravima iz Zagreba« prije četiri godine. Tada smo, naime, susret organizirali prvenstveno zbog poticaja što su ih davale razbuktaleske muzičke scene Zagreba i Beograda. Ove godine zanimalo me, ne samo što je preostalo od svojedobne muzičke erupcije, nego i koliki je zaista utjecaj sastava koji u Zagrebu permanentno djeluju — a moramo imati na umu da su u Beograd otišle gotovo sve grupe koje uspijevaju održati kontinuitet svoje karijere.

Osim nekoliko iznimki, rezultati su, trezveno govoreći, bili vrlo skromni, Zagreb trenutno raspolaže s vrlo ograničenim brojem rokerskih atrakcija na jugoslavenskom planu, a što je još deprimantnije, teško da možemo govoriti o zatišju pred buru. Radije bih rekao da je riječ o permanentnoj cikloni i ne vidim na horizontu oblake koji bi je mogli ugroziti.

... da je bilo tako da je riječ o permanentnoj cikloni i ne vidim na horizontu oblake koji bi je mogli ugroziti.

– Sportski komentatori u toku svojeg sportskog angažmana rijetko ili uopće ne priznaju za koji klub navijaju. Smije li se onda tebe pitati kojoj si grupi priklonjen, u koga vjeruješ ili na čijoj su strani tvoje simpatije. Iz kratkotrajnih najava u emisiji »S domaće pop scene« ne da se ništa konkretno zaključiti...

– Naravno da se ne može ništa zaključiti, budući da je ta emisija još prije nekoliko godina napustila koncepciju kritičkog poligona u korist predstavljanja noviteta rock-produkcije. U osnovi, priklonjen sam onim grupama i pojedincima s kojima je most do međusobnog kontakta uspostavljen zahvaljujući činjenici što su mi dali priliku da uvažim njihovu glazbu – ili barem dio njihova opusa.

Budući da više vjerujem moralnim nego umjetničkim načelima, teško mi je odgovoriti na pitanje u koga vjerujem.

Razgovarao:

DRAGAN OGURLIĆ

BORIS CVJETANOVIĆ